

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
Львівська комерційна академія
Донецький економіко-правовий кооперативний технікум
імені М. П. Балліна
Полтавський обласний центр перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
органів державної влади, органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ОСВІТНІЙ ВИМІР

**Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції
6 червня 2014 року**

Полтава – 2014

УДК 341.9(477):37
ББК 67.9(4Укр)301.12
Т65

*Розповсюдження та тиражування без дозволу
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі» заборонено*

Редакційна колегія:

- Лаврик Г.В.** – д.ю.н., завідувач кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
- Гладкий С.О.** – д.ю.н., професор кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні:
Т 65 **освітній вимір** : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної
конференції 6 червня 2014 р. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 76 с.

У збірнику містяться матеріали наукових праць учених, студентів вищих навчальних закладів, що присвячені відродженню приватного права в Україні в загальнотеоретичному, галузевому (цивілістичному) та педагогічному вимірах цього процесу.

Розрахований на студентів, аспірантів, викладачів, науковців, державних службовців та фахівців гуманітарного профілю.

Матеріали друкуються мовою оригіналу.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори та рецензенти.

УДК 341.9(477):37
ББК 67.9(4Укр)301.12

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки
і торгівлі», 2014

ЗМІСТ

<i>Лаврик Г. В.</i> Право особи на зайняття підприємницькою діяльністю в Україні.....	4
<i>Гладкий С. О.</i> Вчення Л. Петражицького як теоретико-методологічний інструмент правового самопізнання.....	6
<i>Котуха О. С.</i> Порівняльна характеристика непрямих матеріальних презумпцій та інших правових явищ	12
<i>Коросташов О. М.</i> Особливості правового регулювання відносин власності у Полтавській і Чернігівській губерніях у 40-их роках ХІХ століття.....	15
<i>Терела Г. В.</i> Громадський контроль за додержанням законодавства про працю: сутність та механізм реалізації	21
<i>Дудченко О. С.</i> Методичні вимоги щодо вирішення юридичних ситуацій (задач) на заняттях з правознавства	25
<i>Харченко Т. О., Щетініна Т. О.</i> Правовий статус фізичної особи-підприємця у парадигмі приватного права	29
<i>Погосян А. П.</i> Предмет, метод і система принципів цивільного (приватного) права, їх роль та співвідношення у процесах галузетворення	32
<i>Кульчій О. О.</i> Захист прав сторін за договором комерційної концесії.....	39
<i>Ляхівненко С. М.</i> Право на освіту крізь призму реалізації Україною міжнародних правових стандартів	43
<i>Боберська К. Г.</i> Місце та роль громадських об'єднань у захисті права на зайняття підприємницькою діяльністю	47
<i>Жалій Т. В.</i> Вичерпаність усіх способів національного захисту як критерій прийнятності скарги до розгляду Європейським судом з прав людини	50
<i>Нагорний В. В.</i> Безквитковий проїзд як адміністративне правопорушення.....	53
<i>Потанов О. М.</i> Трансформація правового статусу органів місцевого самоврядування за часів Тимчасового уряду.....	57
<i>Граб С. О.</i> Право на освіту особи з особливими потребами.....	61
<i>Кульчій І. О., Бублик М. М.</i> Державне регулювання розвитку малого підприємництва в Україні: напрями удосконалення.....	64
<i>Майструк О. П.</i> Інститут подвійного громадянства: іноземний досвід	68
<i>Стрілець Б. В.</i> Деякі питання регулювання праці спортсменів-професіоналів в Україні.....	72

12. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація, місце і роль у правовій системі України / А. М. Колодій // Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Т. 1. – Х. : Право, 2008. – С. 689-704.

ЗАХИСТ ПРАВ СТОРІН ЗА ДОГОВОРОМ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ

Кульчій О. О., к.ю.н.,

*старший викладач кафедри правознавства ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Сучасні умови розвитку сфери господарської діяльності зумовлюють потребу використання нових договірних конструкцій, які до цього в Україні не використовувалися взагалі чи використовувалися рідко. Одним із таких договорів є договір комерційної концесії (франчайзингу). Його не можна назвати новим, адже його регулювання передбачено Цивільним кодексом України та Господарським кодексом України. Комерційна концесія – популярний інструмент для ведення бізнесу, який набув широкої популярності в світі, однак в Україні повною мірою не застосовується, у тому числі, через низку прогалин у правовому регулюванні і, як наслідок, недостатню захищеність прав та законних інтересів його сторін. Навіть у тих випадках, коли у осіб виникає потреба у використанні цього договору, вони прагнуть замінити його суміжними договірними конструкціями (передусім ліцензійними договорами). Це є проявом вищезначених проблем.

Цивільно-правові аспекти регулювання договірних відносин щодо комерційної концесії розглядалися у працях В. В. Луця, М. І. Брагінського, В. В. Вітрянського, Є. О. Суханова, І. Є. Якубівського, С. М. Бервено та інших. Однак незважаючи на те, що питанням договору комерційної концесії увагу приділяли чимало дослідників, його подальше вивчення вбачається актуальним і доцільним.

Договір комерційної концесії сприймається науковцями неоднозначно, предметом дискусій є питання його визначення, правової кваліфікації (його відносять до договорів щодо передання майна в користування, до договорів у сфері інтелектуальної власності, а також до договорів зі змішаним об'єктом виконання [6, с. 177-178]).

Проаналізувавши зарубіжне законодавство, спрямоване на регулювання відносин комерційної концесії С. М. Орехов робить висновок, що здебільшого франчайзинг не регулюється спеціальним законодавством, до нього застосовують загальні норми договірного права, права інтелектуальної власності тощо. Країни, що мають спеціальне законодавство про франчайзинг (США, Канада, Франція), обмежуються його фрагментарним регулюванням (обов'язкове розкриття інформації про франшизу до підписання угоди, порядок укладання договору франчайзингу на новий строк тощо), всі інші питання регулюються загальними нормами права. Прийняття спеціального законодавства про комерційну концесію (франчайзинг) в Україні може принести певні позитивні результати, за умови, що нові норми не матимуть занадто обмежувального характеру і будуть спрямовані на розвиток цієї форми здійснення підприємницької діяльності. Необхідно чітко визначити, які саме її аспекти потребують правової регламентації, і встановити оптимальне співвідношення між законодавчим і договірним врегулюванням [1, с. 122].

Одним із таких аспектів, які зумовлюють на сьогодні чи не найбільшу кількість суперечностей у відносинах комерційної концесії є порядок укладення та державної реєстрації відповідного договору.

Відповідно до ст. 1118 ЦК України договір комерційної концесії укладається у письмовій формі. У разі недодержання письмової форми договору концесії такий договір є нікчемним. Договір комерційної концесії підлягає державній реєстрації органом, який здійснив державну реєстрацію правоволодільця. Якщо правоволоділець зареєстрований в іноземній державі, реєстрація договору комерційної концесії здійснюється органом, який здійснив державну реєстрацію користувача. У відносинах з третіми особами сторони договору комерційної концесії мають право посилатися на договір комерційної концесії лише з моменту його державної реєстрації.

Оскільки правоволодільцями (та й користувачами) за договором комерційної концесії є винятково суб'єкти підприємницької діяльності, а їх реєстрацію здійснює державний реєстратор, то останній також уповноважений реєструвати і договори франчайзингу. Однак Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та інші документи, які визначають статус державних реєстраторів та реєстраційної служби не покладають на них зобов'язань стосовно реєстрації договорів комерційної концесії. Відтак у випадку звернення до «органом, який здійснив державну реєстрацію правоволодільця» такий право володілець отримує відмову з відповідними її наслідками – теоретично сторони не матимуть права посилатися на цей договір у

відносинах із третіми особами. Виходячи з буквального тлумачення цієї норми, сторони не можуть звертатися за захистом своїх прав до суду до моменту державної реєстрації, вимагати припинення використання їхніх прав інтелектуальної власності за договором третіми особами тощо. Однак у даному випадку йдеться не лише про суд, але, передусім, і про органи державної податкової служби. Сплачуючи роялті чи інші платежі за незареєстрованим договором комерційної концесії, користувач не зможе віднести ці суми до складу валових витрат, адже не матиме можливості посилатися на договір як підставу для таких дій.

Крім того, у деяких випадках суди взагалі визнавали договори комерційної концесії недійсними з підстав відсутності факту їх державної реєстрації. Однак Вищий господарський суд України визначив, що погодитися з висновками щодо неукладеності Договору концесії неможливо, оскільки системний аналіз змісту ст. 1118 ЦК України свідчить про те, що момент укладення договору комерційної концесії для його сторін визначається за загальним правилом ч. 1 ст. 638 ЦК України з моменту досягнення сторонами в належній формі згоди з усіх істотних умов договору. І лише для третіх осіб він набуває юридичного значення з моменту державної реєстрації [2].

Більше того, при розгляді спору, що виник безпосередньо між сторонами договору комерційної концесії суди іноді взагалі не беруть до уваги факт відсутності реєстрації договору. Так, у рішенні, винесеному господарським судом Луганської області 23 вересня 2010 р. у справі № 17/63пд(7/57пд(13/18) зазначено: «Оскільки в судовому порядку досліджується правовідносини за договором концесії безпосередньо між сторонами цього договору, то суд робить висновок про те, що відсутність державної реєстрації договору не тягне за собою, в даному випадку, його неукладеності» [5].

Однак подібні рішення не є абсолютним правилом, тому сторони (особливо правоволодільці) намагаються виконати вимогу щодо реєстрації договору. Для цього необхідно відмову державного реєстратора одержати у письмовій формі, що свідчитиме про вчинення стороною всіх залежних від неї дій, спрямовані на виконання вимог законодавства. Після одержання письмової відмови, її можна оскаржити в суді в порядку адміністративного судочинства, звернувшись із позовом до виконкому відповідної ради чи адміністрації про визнання дій неправомірними та зобов'язання вчинити певні дії.

Однак судова практика з цього приводу є неоднозначною. Так, постановою Запорізького окружного адміністративного суду від 14 травня 2013 року у справі № 808/4198/13-а адміністративний позов з

цього приводу було задоволено. Державного реєстратора виконавчого комітету Запорізької міської ради Запорізької області було зобов'язано здійснити державну реєстрацію договору комерційної концесії [3].

Однак Окружний адміністративний суд м. Києва Постановою від 18 вересня 2013 року у справі № 826/9607/13-а відмовив у задоволенні аналогічних позовних вимог і дійшов до висновку про відсутність законодавчо встановленого обов'язку щодо проведення державним реєстратором реєстрації договору комерційної концесії. Окрім того, суд звертає увагу на те, що законодавством не врегульований порядок реєстрації договорів комерційної концесії, що унеможливило відповідачем (реєстратором) проведення такої реєстрації [4].

Відтак не викликає сумніву необхідність законодавчого врегулювання питання стосовно державної реєстрації договору комерційної концесії. Зокрема спеціалісти пропонують передати повноваження щодо реєстрації таких договорів Державній службі інтелектуальної власності, яка наразі реєструє ліцензійні договори. Крім того, таку реєстрацію можна зробити добровільною.

Крім того, у якості альтернативи можна запропонувати запровадження нотаріального посвідчення таких договорів. Підставою для такої пропозиції є непоодинокі випадки визнання договорів комерційної концесії недійсними чи неукладеними з тієї підстави, що користувач його не підписував, що було підтверджено почеркознавчою експертизою.

Таким чином, захист прав сторін за договором комерційної концесії вимагає законодавчого урегулювання питання державної реєстрації договору комерційної концесії, визначення правових наслідків наявності у договорі комерційної концесії умов, які обмежують права сторін за договором комерційної концесії. Вказані заходи сприятимуть поширенню в цивільних та господарських відносинах інституту договорів комерційної концесії, що позитивно вплине на розвиток підприємницької діяльності в Україні, оскільки забезпечить захист прав користувача на більш високому нормативному рівні.

Список використаних джерел:

1. Орехов С. М. Правове регулювання державної реєстрації та підстав припинення договору комерційної концесії / С. М. Орехов // Наше право. – 2013. – № 1. – С. 122-126.
2. Постанова Вищого господарського суду України у праві № 7/57пд (13/188пд) від 20 січня 2010 р. // Єдиний державний реєстр

- судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/7635948>. – Назва з екрана.
3. Постанова Запорізького окружного адміністративного суду у справі № 808/4198/13-а від 14 травня 2013 р. // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31182251>. – Назва з екрана
 4. Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва у справі № 826/9607/13-а від 18 вересня 2013 р. // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37045293>. – Назва з екрана
 5. Рішення Господарського суду Луганської області у справі № 17/63пд(7/57пд(13/18) від 23 вересня 2010 р. // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/13656562>. – Назва з екрана.
 6. Якубівський І. Є. Правова природа договору комерційної концесії (франчайзингу) / І. Є. Якубівський // Університетські наукові записки: Вісник хмельницького університету управління та права. – 2006. – № 3-4 (19-20). – С. 177-181.

ПРАВО НА ОСВІТУ КРИЗЬ ПРИЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ

Ляхівненко С. М.,

*старший викладач кафедри правознавства ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Аксіологічні виклики сучасності здійснюють неабиякий вплив на становлення та розвиток державно-владних інституцій, які повинні забезпечувати дотримання юридичних прав та свобод громадян. Одним із найважливіших серед таких є право на освіту, яке стало чи не найпріоритетнішим у ХХІ столітті в умовах розбудови в Україні засад правової держави та у вимірі реалізації останньою міжнародних стандартів. Необхідно відмітити і те, що, незважаючи на досить позитивні зрушення по запровадженню та реалізації права на освіту, у багатьох державах світу дане право відсутнє на практиці. Зважаючи на це, достатньо суттєвою вбачається проблема подолання дискримінації в галузі освіти та необхідність досягнення рівноправ'я між громадянами іноземних держав.

Даною проблемою достатньо ґрунтовно займалися такі вітчизняні дослідники конституційного та міжнародного права як В. Погорілко,